

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 31 mars 1925 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 10 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom, dels ock en i anledning av propositionen väckt motion.

Genom en den 23 januari 1925 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 48, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 10 § i förordningen den 16 juni 1875 (nr 42) angående lagfart å fång till fast egendom.

Härigenom förordnas, att 10 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom, jämlikt dess lydelse i lagen den 22 november 1912 (nr 324), skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

Kan — — — — ordning.

Är lagfartsansökning förklarad vilande till följd av hinder, varom i 7 § förmäles, skall kungörelse därom av rätten utfärdas, om sökanden det äskar. Varder ej, efter det genom sökandens försorg nämnda kungörelse blivit såväl en gång införd i allmänna tidningarna samt tidning inom orten, som av rätten bestämts, som ock, när fråga är om egendom å landet, tre gånger, minst en månad mellan varje gång, uppläst i kyrkan för den församling, där egendomen är belägen, klander å fånget instämt samt i rättens lagfartsprotokoll antecknat inom tre år efter sista kungörandet; och förekommer ej heller eljest anledning att annan äger bättre rätt till egendomen; då må den omständighet att förre ägarens åtkomst ej styrkes icke vidare utgöra hinder för lagfartens beviljande, där det visas, att sökanden eller han och hans rättsinnehavare oavbrutet under nämnda tre år varit i mantalslängd upptagna såsom ägare till fastigheten. Innan i ty fall ansökningen bifallas må, skall kronans ombudsman däröver höras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1925, dock att i avseende å lagfartsansökning, varom kungörelse tidigare utfärdats, skall gälla vad hittills varit stadgat.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehått en av herr *Lindhagen* inom första kammaren väckt motion, nr 198, i vilken hemställts, att propositionen nr 48 om förkortning av tiden för lagfartskungörelse ej måtte av riksdagen bifallas.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det genom propositionen framlagda lagförslaget, tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag; och får utskottet i fråga om vad som anförts till stöd för motionärens hemställan hänvisa till motionen.

Jämlikt 7 § lagfartsförordningen skall, när lagfart sökes, förre ägarens åtkomst styrkas. Innan förre ägarens åtkomst blivit styrkt, får ej, utom i vissa i lagen angivna fall, den sökta lagfarten beviljas. I 10 § första stycket stadgas vidare, att om till följd av de i, bland annat, 7 § givna föreskrifter sökt lagfart ej beviljas, rätten skall förklara ansökningen vilande i avbidan på hindrets undanröjande. 10 § andra stycket föreskriver därefter särskilt kungörelseförfarande i vissa fall. Härom gäller för närvarande följande:

Är lagfartsansökning vilande till följd av hinder, varom i 7 § förmäles, skall kungörelse därom av rätten utfärdas — dock endast om sökanden det äskar. Varder ej, efter det genom sökandens försorg nämnda kungörelse tre gånger, minst en månad mellan varje gång, blivit såväl införd i allmänna tidningarna som ock, när fråga är om egendom på landet, uppläst i kyrkan för den församling, där egendomen är belägen, ävensom, när tingslaget består av mer än en församling, jämväl i kyrkorna för angränsande, inom tingslaget belägna församlingar, klander å fånget instämt samt i rättens lagfartsprotokoll antecknat inom fem år efter sista kungörandet; och förekommer ej heller eljest anledning att annan äger bättre rätt till egendomen; då må den omständigheten att förre ägarens åtkomst ej styrkes icke vidare utgöra hinder för lagfartens beviljande, där det visas, att sökanden eller han och hans rättsinnehavare oavbrutet under nämnda fem år varit i mantals- och skattskrivningslängd upptagna såsom ägare till fastigheten. Innan ansökningen bifalles, skall kronans ombudsman däröver höras.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 mars 1924, nr 61, hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i vad mån de i 10 § andra stycket lagfartsförordningen meddelade bestämmelser kunde omarbetas i syfte att kungörelse angående vilande lagfart måtte ske i enklare former och att den i lagrummet stadgade klandertid måtte förkortas, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget utgör resultatet av den av riksdagen begärda utredningen.

Enligt propositionen skall klandertiden och i samband därmed även den tid, under vilken sökanden skall hava varit antecknad i mantalslängden, förkortas från fem till tre år. Vidare skall annonseringen i Post- och Inrikes tidningar inskränkas från tre gånger till en gång men i stället stadgas skyldighet att införa annons om kungörelsen en gång även i tidning inom orten. Slutligen skall enligt förslaget kungörelsen uppläsas endast i kyrkan för den församling,

där egendomen är belägen, men däremot icke i kyrkorna för angränsande, inom tingslaget belägna församlingar.

I utskottets vid 1924 års riksdag avgivna utlåtande nr 15, vilket ligger till grund för ovannämnda riksdagsskrivelse, framhölls, att det i 10 § lagfartsförordningen anvisade kungörelseförfarandet kommit till användning endast i relativt ringa utsträckning, och att anledningen därtill vore att söka, bland annat, i den omständliga procedur och den långa klandertid, som lagrummet föreskriver. Den lättnad i berörda två hänseenden, som genom propositionen föreslagits, synes utskottet vara ägnad att främja en vidsträckt användning av kungörelseförfarandet och att härigenom åtminstone i någon mån nedbringa det, särskilt inom vissa orter, synnerligen stora antalet vilande lagfarter.

Gentemot de fördelar, som sålunda kunna vinnas genom en ändring av lagrummet i av Kungl. Maj:t föreslagen riktning, synas de betänkligheter, som under ärendets beredning av vissa myndigheter uttalats mot en förkortning av klandertiden, icke böra tillmätas avgörande betydelse; och får utskottet i denna del åberopa vad departementschefen härutinnan anfört.

Såsom ett särskilt skäl mot bifall till propositionen har motionären åberopat, att då meddelad lagfart utgör förutsättning för äganderättsförvärv genom hävd och bestämmelserna om hävd gälla jämväl emot kronan, ett underlättande av lagfart i fall, då sökanden icke kan styrka sin fångesmans åtkomst, vore ägnat att försvåra eller omöjliggöra ett tillvaratagande av kronans rättsanspråk. Den anförda synpunkten synes emellertid utskottet icke böra lägga hinder i vägen för en förkortning av kungörelsetiden, där en förkortning eljest finnes nödig eller lämplig. Även om man med motionären anser, att särskilda bestämmelser äro erforderliga för att skydda kronan mot äganderättsförlust genom hävd, kräver i varje händelse hänsynen till de talrika fall, då fråga är icke om kronojord utan om enskild jord, att bestämmelserna om kungörelselagfart erhålla en avfattning, som bättre än den nuvarande motsvarar institutets ändamål. Och vad angår frågan om hävdeförvärv från kronan har denna fråga närmast samband med själva hävdeinstitutet.

Härvid må anmärkas, att samme motionär i en vid 1911 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 245, yrkat, att riksdagen måtte för sin del besluta sådant tillägg till lagen den 22 april 1881 om tjuguarig hävd, att lagen förklarades ej skola gälla gentemot kronan, eller, om detta ej kunde bifallas, att lagen förklarades ej skola gälla gentemot kronan för den tid, som kunde antagas åtgå för vederbörlig utredning om kronans jorddonationer. Motionen avstyrktes av lagutskottet i utlåtande nr 52, och frågan förföll till följd av kamrarnas skiljaktiga beslut. En vid 1912 års riksdag framlagd proposition, nr 44, angående viss suspension av hävdebestämmelsernas giltighet mot kronan tillstyrktes av lagutskottet i utlåtande nr 33 och bifölls av andra kammaren, varemot första kammaren avsåg densamma. Vid 1920 års riksdag slutligen avsågo båda kamrarna, efter hemställan av första lagutskottet i utlåtande nr 12, en motion, i vilken yrkats, bland annat, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära förslag därom, att 1881 års förordning om tjuguarig hävd ej vidare måtte gälla gentemot kronan.

Utskottet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med avslag å den av herr Lindhagen väckta motionen, måtte bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Stockholm den 31 mars 1924.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Åkerman, Hederstierna, Jacob Larsson*, Rogberg*, Lyberg*, K. G. Westman, Klefbeck* och *P. E. A. Jonsson**;
från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *af Ekenstam, Lindley, Leo*, Söderberg*, Johansson* i Brånalt och *Johanson* i Huskvarna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Hederstierna*, som anförde:

»Under åberopande av vad lagrådet anförde emot förkortning av den nu stadgade tiden utav fem år efter sista kungörandet av ansökning utav ifrågavarande art hemställer jag,

att riksdagen, med bifall till herr Lindhagens motion, måtte på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts proposition, att förevarande § i lagfartsförordningen skall hava följande innehåll:

Kan — — — — — ordning.

Är lagfartsansökning förklarad vilande till följd av hinder, varom i 7 § förmåles, skall kungörelse därom av rätten utfärdas, om sökanden det äskar. Varder ej, efter det genom sökandens försorg nämnda kungörelse blivit såväl en gång införd i allmänna tidningarna samt tidning inom orten, som av rätten bestämts, som ock, när fråga är om egendom å landet, tre gånger, minst en månad mellan varje gång, uppläst i kyrkan för den församling, där egendomen är belägen, klander å fånget instämt samt i rättens lagfartsprotokoll antecknat inom fem år efter sista kungörandet; och förekommer ej heller eljest anledning att annan äger bättre rätt till egendomen; då må den omständighet att förre ägarens åtkomst ej styrkes icke vidare utgöra hinder för lagfartens beviljande, där det visas, att sökanden eller han och hans rättsinnehavare oavbrutet under nämnda fem år varit i mantalslängd upptagna såsom ägare till fastigheten. Innan i ty fall ansökningen bifallas må, skall kronans ombudsman däröver höras.»